

Către: Terry Davis, Secretarul General al Consiliului Europei
Thomas Hammarberg, Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei și
Comitetul pentru Prevenirea Torturii al Consiliului Europei
Javier Solana, Înalțul Reprezentant al UE pentru Politica Externă și de Securitate
Comună, Secretarul General al Consiliului Uniunii Europene
José Manuel Barroso, Președintele Comisiei Europene
Benita Ferrero-Waldner, Comisarul pentru Relații Externe și Politica Europeană de
Vecinătate
Karel Schwarzenberg, Ministrul Afacerilor Externe, Republica Cehă
Manfred Nowak, Raportorul special ONU pentru tortură și alte forme crude, inumane sau
degradante de tratament sau pedeapsă
Margaret Sekaggya, Raportorul Special ONU pentru apărătorii drepturilor omului
Frank La Rue Lewy, Raportorul special ONU pentru promovarea și apărarea dreptului la
opinie și liberă exprimare
Subcomitetului pentru Prevenirea torturii și tratamentului sau pedepsei cu cruzime,
inumane sau degradante al Comitetului împotriva torturii

Copie: Toate misiunile diplomatice în Republica Moldova
Ambasadorul Philip N. Remler, Șeful Misiunii OSCE în Moldova
Vladimir Ristovski, Reprezentantul Special al Secretarului General al Consiliului Europei
în Moldova
Kalman Mizsei, Reprezentantul Special al UE în Moldova
Ambasadorul Cesar de Montis, Șeful Delegației Comisiei Europene în Moldova
Marianne Mikko, Membru al Parlamentului UE, Președintele Delegației în Comitetul
Cooperării Parlamentare UE-Moldova

13 aprilie 2009
Chișinău, Republica Moldova

Excelențele voastre,

Vă adresăm acest apel pentru a vă semna abuzurile recente, care mai continuă încă, ale drepturilor persoanelor reținute în legătură cu evenimentele care s-au produs în perioada 6-8 aprilie 2009 la Chișinău, Republica Moldova.

Suntem foarte îngrijorați de **încălările masive ale drepturilor omului, în special ale persoanelor reținute** și anume încălcarea dreptului la viață, dreptului de a nu fi supus torturii, pedepsei sau tratamentului crud, inuman sau degradant, dreptul la libertate și securitate, dreptul la o judecată echitabilă și drepturile la libera întrunire, asociere și exprimare. Ca răspuns la demonstrațiile care au avut loc la Chișinău începând cu data de 6 aprilie și care au fost însoțite de acte de violență și vandalism la 7 aprilie, autoritățile guvernamentale au lansat o campanie de arestări în masă, în particular discriminând persoane tinere - studenți (discriminarea în baza criteriului de vîrstă).

Conform listelor publicate la 12 aprilie de către Ministerul Afacerilor Interne al Moldovei, până la data de 11 aprilie au fost arestate 129 de persoane, dintre care 88 de persoane au fost condamnate la detenție administrativă de la 2 la 15 zile, 22 de persoane au fost amendate, 4 persoane au fost eliberate și nu există nicio informație cu privire la situația celorlalte 15 persoane. De asemenea, conform aceleiași surse, au fost inițiate investigații penale în cazul altor 86 de persoane reținute, situația cărora rămâne a fi necunoscută. Există suficiente dovezi pentru a afirma faptul că listele publicate cu numele celor reținuți sunt incomplete și includ un număr de persoane, locul aflării cărora nu a fost comunicat rudelor la timpul convenit.

Există rapoarte repetate și consistente precum că drepturile multor dintre persoanele reținute sunt încălcate. Noi am colectat informații cu privire la situația celor aproximativ 100 de persoane reținute în perioada din 7-11 aprilie. Din declarațiile făcute de avocații, rudele sau prietenii acestora, precum și în urma observațiilor noastre, putem să afirmăm că au loc următoarele încălcări sistematice:

- Persoanelor nu le sunt aduse la cunoștință motivele reținerii;
- De obicei, acestea sunt reținute de persoane care nu se legitimează, în civil;
- Deseori, familia sau rudele apropiate nu sunt informate despre locul aflării celor reținuți;
- Cu privire la accesul la asistența juridică a avocaților:
  - o Persoanele reținute nu au acces la asistența juridică a avocatului la timpul convenit și există rapoarte precum că persoanele reținute au fost abuzate fizic, pentru că au solicitat asistența unui avocat;
  - o Există rapoarte precum că persoanele au fost interogate în absența unui avocat;
  - o Există rapoarte conform cărora avocații nu asistă la ședințele de judecată;
  - o Nu sunt asigurate întâlniri private cu avocatul;
- Multe persoane, inclusiv minori, au declarat că au fost abuzate fizic și tratate cu cruzime, inuman și degradant în perioada în care au fost deținute și când se aflau în custodia poliției;
- Cu privire la urmărirea penală:
  - o Multe audieri pentru eliberarea mandatului de arestare preventivă au loc la comisariatele de poliție;
  - o Avocații declară că deseori le este interzis să se întâlnească cu clienții lor, înainte de desfășurarea audierilor de judecată cu privire la arestul preventiv;
  - o Procurorii prezintă reclamații neîntemeiate pentru arestul preventiv;
  - o Judecătorii emit decizii neîntemeiate cu privire la arestul preventiv;
  - o Nu există informații publice cu privire la locul și timpul desfășurării acestor audieri;
  - o Durata audierilor în instanțele de judecată cu privire la aresturile preventive nu depășesc 10-15 minute pentru fiecare persoană, iar deținuților nu li se acordă timp suficient sau oportunitatea de a aduce propriile argumente în scopul apărării;
  - o Deciziile de arest preventiv pentru un termen de 30 de zile au devenit o regulă și nu o excepție, iar persoanele nu sunt informate despre dreptul de apel împotriva acestor decizii;
  - o Alte încălcări ale drepturilor procedurale;
- Cu privire la procedurile administrative:
  - o Avocații și rudele nu sunt informate despre aceste audieri sau le este interzis accesul la acestea;
  - o De cele mai dese ori, este aplicată detenția administrativă.

La 11 aprilie 2009, membrii Consiliului Consultativ pentru Prevenirea Torturii (Mecanismul Național de Prevenire), însoțit de către Consilierul ONU pentru Drepturile Omului în Moldova și de un avocat au încercat să viziteze câteva comisariate de poliție și instituții penitenciare din Chișinău unde, potrivit unor surse, erau deținute sau maltratate aceste persoane. Conform legii, Consiliul Consultativ pentru Prevenirea Torturii trebuie să aibă acces în orice loc de detenție, în orice moment, fără a fi necesar un aviz prealabil. Cu toate acestea, Comisariatul General de Poliție din Chișinău a refuzat să permită accesul, fără a-și motiva refuzul. Comisariatul de Poliție din Sectorul Centru de asemenea a refuzat să permită accesul, afirmând că în incinta acestuia nu sunt persoane reținute, deși, mai târziu, Procurorul de Supraveghere a confirmat că erau 5 deținuți. A fost permis accesul doar la instituția penitenciară Nr.13, după 3 ore de negocieri și în

urma intervenției Ombudsmanului. (Pentru mai multă informație cu privire la această vizită, vezi Anexa 1).

În calitate de stat semnatar al numeroaselor standarde internaționale cu privire la drepturile omului, inclusiv Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice, Convenția Europeană a Drepturilor Omului, precum și în conformitate cu Constituția Moldovei și a altor prevederi ale legislației naționale, guvernul Republicii Moldova este obligat să respecte și să apere drepturile cetățenilor. După cum este indicat mai sus și documentat în Anexele 1 și 2, actualmente în Moldova au loc încălcări sistematice ale drepturilor omului și ale normelor procesuale. Suntem foarte îngrijorați de faptul că aceste încălcări vor continua.

Rugăm Excelențele Voastre să solicite autorităților moldovenești să respecte drepturile omului și să se conformeze tuturor obligațiilor care decurg din dreptul internațional. Solicităm Excelențelor Voastre să întreprindă o vizită oficială în Moldova cât mai curând posibil, pentru a estima situația “la fața locului” și a cere autorităților moldovenești să înceteze toate încălcările drepturilor omului și să respecte supremația legii în acest stat.

Cu stimă,

Igor Dolea, Director, Institutul de Reforme Penale din Moldova

Evghenii Goloșceapov, Jurist, activist al societății civile

Igor Grosu, Expert independent, activist al societății civile

Vlad Gribincea, Președinte, Asociația “Juriștii pentru Drepturile Omului”

Vanu Jereghi, Vice-Președintele Consiliului Consultativ pentru Prevenirea Torturii (Mecanismul Național de Prevenire în conformitate cu Protocolul Opțional la Convenția ONU împotriva Torturii – OPCAT), Directorul Institutului pentru Drepturile Omului din Moldova

Nadejda Hriptievschi, Jurist, activist al societății civile

Vlad Lupan, Expert independent

Ion Manole, Director, Asociația Promo-Lex

Sergiu Ostaf, Director, Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului, CReDO

Ludmila Popovici, Director, RCTV Memoria (Centrul de Reabilitare a Victimelor Torturii)

Veaceslav Țurcan, Avocat și activist al societății civile

Victor Ursu, Director Executiv, Fundația Soros-Moldova

Victor Zaharia, Jurist, Institutul de Reforme Penale, Universitatea de Stat din Moldova

Anexa 1

Observațiile făcute de către membrii Consiliului Consultativ pentru Prevenirea Torturii (OPCAT Mecanismul Național de Prevenire), cu privire la vizita efectuată la Instituția Penitenciară Nr.13, Chișinău, la data de 11 aprilie 2009

În cadrul Instituției penitenciare Nr.13 au fost aduși 68 de deținuți la data de 9 aprilie și 22 de deținuți la data de 10 aprilie.

Marea majoritate a persoanelor reținute aveau o vârstă cuprinsă între 18 și 23 de ani și, după cum se pretinde, fără antecedente penale.

Se presupune că mulți dintre deținuți au fost interogați mai întâi în cadrul comisariatelor raionale de poliție, apoi - în cadrul Comisariatului General de Poliție, după care - reținuți în Instituția Penitenciară Nr.13. De asemenea, se mai presupune faptul că în cadrul primelor două instituții tinerii au fost abuzați fizic de către colaboratorii de poliție, îmbrăcați în civil, atât în interiorul, cât și în afara camerelor de interogare.

Dovezile privind tratamentul și pedepsirea cu cruzime, inumană sau degradantă a majorității persoanelor interogate sunt foarte evidente. Deținuții au comunicat că au fost loviți cu băte, sticle din plastic pline cu apă, cu pumnii și picioarele. Sunt disponibile înregistrările video ale leziunilor provocate. Toți deținuții pretind faptul că nu doar ei au fost bătuți; aceștia din urmă au fost martori cum alte persoane, la rândul lor, au fost abuzate fizic.

Un grup de deținuți au amintit de două femei care au fost bătute cu cruzime și care acum se află în Comisariatul General de Poliție. Consiliului Consultativ pentru Prevenirea Torturii, până acum, nu i-a fost permis să verifice aceste declarații.

Cei reținuți, de asemenea, au pretins că, împreună cu alte 25-28 persoane, au fost ținuti în condiții inumane într-o singură celulă, cu o suprafață de 8 metri pătrați, nu au fost hrăniți timp de 2 zile, fiindu-le asigurat doar accesul limitat la apă și la facilitățile sanitare de bază.

Un număr mic de reținuți au afirmat că au fost forțați să semneze mărturisiri și/sau alte documente, fiindu-le interzis să citească conținutul acestora.

Deținuții au fost aduși în fața unui judecător în grupuri de 6 persoane și au fost acuzați în mod colectiv, deși fiecare dintre ei a primit o listă de delikte model (copiile modelelor acestor documente sunt disponibile). Persoanelor reținute le-a fost negat accesul la asistența juridică a unui avocat pe tot parcursul detenției.

O listă oferită de Instituția Penitenciară Nr.13 conținea numele a 246 de persoane arestate, fiind indicat și locul detenției acestora. Cei originari de la nordul Moldovei vor sta la închisoare la sudul țării și viceversa.

Anexa 2

Lista cazurilor individuale. Mai multă informație cu privire la toate aceste cazuri este disponibilă.

- La 12 aprilie Unimedia.md (<http://unimedia.md/?mod=news&id=10309>) și Jurnal TV (<http://jurnal.md/article/13863/>) au publicat informația cu privire la decesul unui tânăr în vârstă de 23 de ani, Valeriu Boboc, care se afla în detenție la poliție. Fratele victimei a afirmat că deși victima a decedat la 7 aprilie, familia a fost informată abia la 10 aprilie. Familia și avocatul au observat că cadavrul victimei era acoperit de vânătași, în timp ce raportul medical oficial a stabilit că decesul a survenit în urma intoxicației cu un gaz necunoscut, în timpul actelor de violență din 7 aprilie.
- La data de 10 aprilie, aproximativ la orele 19.30, doi avocați au fost martori cum câțiva colaboratori a forțelor de ordine au abuzat fizic 2 persoane în fața Comisariatului de Poliție din Criuleni; acestea au fost transportate acolo cu autobuzul. Bătăile au încetat atunci când avocații au sunat la oficiul Procuraturii Generale; toate persoanele însă au fost duse în interiorul comisariatului de poliție. La momentul respectiv, nu este disponibilă nicio informație cu privire la situația acestora.
- La 10 aprilie 2009, câțiva avocați nu au putut stabili locul aflării clienților lor, a căror termeni de detenție, stabiliți inițial, expiraseră. Avocații preconizau să-și reprezinte clienții în timpul audierilor pentru eliberarea mandatului de arestare preventivă sau audierilor cu privire la detenția administrativă. Un avocat a așteptat 3 ore în sala de judecată doar pentru a afla mai târziu că judecătorul a ieșit prin ușa din spatele clădirii și că a desfășurat audierile chiar la comisariatul de poliție. Deși desfășurarea audierilor în afara curții de judecată nu este interzisă de Codul de Procedură Penală, informația cu privire la timpul și locul desfășurării audierilor trebuie anunțată în prealabil, de asemenea fiind respectate toate garanțiile că judecata va fi corectă. Începând cu anul în care Moldova și-a declarat independența, 1991, nu au fost înregistrate cazuri de desfășurare a audierilor în afara curții de judecată.
- Opt studenți au pretins că au fost arestați în timpul pauzei de la universitate și au fost bătuți cu cruzime în timpul arestării și detenției în Chișinău. Doi dintre aceștia au comunicat avocatului lor că au fost forțați să semneze trei documente precum că: 1) au participat la protestele din 7 aprilie; 2) nu vor participa în viitor la proteste; 3) nu au fost abuzați fizic/ nu a fost aplicată forță împotriva acestora în timpul detenției. Câțiva avocați au confirmat faptul că clienții lor au fost forțați să semneze documente similare.
- Părinții și elevii din Chișinău și Orhei au declarat că poliția a fost pe la câteva școli medii, verificând prezența elevilor în registre și au reținut câțiva elevi mai mari (din clasele 11-12 cu vârsta de 17-18 ani) chiar în școli. Doi avocați au afirmat că clienții lor, minori, au demonstrat semne evidente survenite în urma abuzurilor fizice.
- Mijloacele de informare în masă au făcut publice câteva cazuri în care oamenii au fost bătuți cu cruzime în timpul arestării sau reținerii în Chișinău. În unul dintre aceste cazuri, un student moldovean, în vârstă de 23 de ani, care își făcea studiile în Franța, a fost bătut cu cruzime de poliție după ce a fost arestat pentru că a participat la protestele din 7 aprilie. Acesta pretinde că a fost doar martor al protestelor desfășurate și consideră că a fost urmărit de către forțele de poliție doar pentru faptul că în timpul acestor evenimente

însoțea un jurnalist suedez în calitate de translator. Mai târziu, acesta a afirmat că consideră că a scăpat de la moarte doar pentru că a declarat că este cetățean al Franței (informațiile în limba română și imaginile sunt accesibile pe pagina: <http://www.jurnaltv.md/?article=2041>).

- Mama unui tânăr arestat a declarat că feciorul ei a fost bătut cu cruzime în timpul detenției. Avocatul lui a depus reclamații cu privire la abuzurile fizice, după care deținutul iarăși a fost bătut din motivul reclamațiilor avocatului. Un alt avocat a afirmat că clienții lui au fost amenințați să nu declare că au fost bătuți, mai ales atunci când avocatul a dat un interviu în apropierea unui polițist. Acești clienți, tremurând de frică, au afirmat că au fost bătuți „doar puțin”, în timp ce alții au avut de suferit mai mult.
- Mulți dintre cei care au fost reținuți, sunt acuzați în conformitate cu prevederile Articolului 285 (1) sau (2) al Codului Penal (dezordine în masă), care prevede o pedeapsă de la 3 la 7 ani de închisoare. Alții sunt acuzați în conformitate cu Articolul 164 al Codului de Contravenții Administrative (huliganism nu prea grav), care prevede pedeapsa cu amendă sau o detenție administrativă de până la 15 zile.
- Cetățenii simpli care au participat la protestele din 7 aprilie și care acum sunt urmăriți de poliție au declarat că sunt îngroziți de faptul că trebuie să apară în fața poliției, de teama să nu fie torturați sau tratați inuman.
- Un bărbat care a fost reținut și eliberat a doua zi a declarat că în timp ce a fost interogat, poliția a verificat datele personale folosind baza de date internă a Ministerului Dezvoltării Informaționale.